

Sünnete Dönüş

Nureddin Yıldız'ın "Hadislerle Diriliş" (124.) dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'in kendinden sonraki zamanlara dair verdiği bilgiler vardır. Bunların önemli bir bölümü gerçekleşmiş, bir bölümü de sonraki zamanlarda ortaya çıkacaktır. Bu tür bilgileri onun mucizelerinden bir işaret olarak görürüz.

Mesela Medine-i Münevvere'de Mekke fethedilmiş, şirkin başı ezilmiş, artık İslam'ın devleti var ve küfür açıktan dış gösteremeyip münafıklığa bel bağlıyor iken Resûlullah aleyhisselam şöyle buyuruyor: "Birisini, koltuğuna yaslanıp bana ait hadislerden birini duyduğunda 'bırakın bu hadisleri, Kur'an bize yeter, Kur'an'da helal neyse ona helal deriz, haram neyse ona haram deriz' derken duymuş olmayayım. Dikkat edin ha. Kur'an nasıl size helal-haram diyorsa peygamber olarak ben de helal-haram derim." (İbni Mace, 12; Ebu Davud, 4604)

Bu hadis tam anlamıyla bir mucizedir. Şu açıdan ki, Efendimiz aleyhisselam bu sözünü zayıf döneminde, Mekke'de söylememiştir. Güçlü devrinde, ordusunun bulunduğu, pazarlara hâkim olduğu bir dönemde söylemiştir. Efendimiz aleyhisselamın ona iman edenler arasında sözlerine inanmayanların çıkacağını ve hadislerin Müslüman'ı bağlamayacağını iddia edenleri önceden haber verdiği bir mucizesidir bu.

Böyle bir afetin bizim devrimizde, gözümüzün önünde gerçekleşmemesi temennimiz olurdu elbette ama Peygamber aleyhisselam bunun gerçekleşeceğini haber verdiyse tabii ki olacaktır: Müslüman olduğunu deklare eden bir grup insan, Resûlullah aleyhisselamın hadislerine 'Kur'an bize yeter' maskesi ile saldıracaklardır.

Herhâlde bu kitleyi elimiz kolumuz bağlı seyredecek de değildir. Bu tavrı peygamberi susturma hamlesi olarak görürüz ve peygamber sustuğunda Kur'an da susar. Dolayısıyla bir Müslüman'ın bu türden düşünce sahibi olmasını herhangi bir şekilde samimi kabul edemeyiz. Zaten bunu Müslüman olmayanlar -kâfirler- bir hamle olarak başlatıp ortaya atmışlar, "Müslümanlar'a Kur'an yeter, hadise ihtiyaçları yok" demişlerse bunun altını karıştırmaya lüzum olmadığı gibi gerekçesini araştırmaya da değmez.

Kâfirler bunu bilinçli şekilde yapmışlar, susmuş bir Peygamber'in susmuş Kur'an olacağını bilmişlerdir. Fakat bunu Müslüman neden dillendirir? Kelime-i tevhidi iman ile söyleyen bir insan acaba neden hadis-i şeriflere gerek olmadığını söyler, hadisleri sulandırır? Bu sorunun cevabını en azından zihinlerimizde verebilmiş olmamız gerekir. Elbette bir gaflet ve dalgınlık olabileceğini söylemek isteriz, bir proje değil.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'in vazifesi irşattır ve vazifesini Kur'an ile yapmıştır. Elçiden Kur'an'ı verip gitmesini istemek kapalı bir kutu bırakıp gitmesini istemekten farksızdır ve bu tıpkı Musa aleyhisselam sonrasındaki Yahudi toplumunun durumu gibidir. Ya da İncil getirmiş ama onu öğretememiş İsa aleyhisselamı gibi. Bu bakımdan Müslüman, böyle bir hususu bilinçli olarak asla dillendirmez.

Buna rağmen bizler yeni neslin 'neticede Peygamber aleyhisselamın bir beşer olduğu ve Kur'an'ın tek başına ümmete yeteceği' safsatasına inanmaması için cevaplar hazırlamalıyız. Bu cevapları da Allah'ın kitabı Kur'an'dan bulmak gerekir. Aksi takdirde cevaplarımızla kendimiz ikna oluruz ancak birileri projeleri gereği Peygamber aleyhisselatu vesselamı susturmak isterken onlara Kur'an ile cevap veremeyiz.

Elbette Müslümanlar arasında bir proje için bulunan hoca kılıklı yahut akademisyen kimselere cevap yetiştirmenin, onlarla münazaranın gereği de yoktur. Bir kişi uğraşını böyle bir projeye adanmış ve

bundan ekmek yiyorsa onunla tartışmak vakit zayıyatı olmaktan başka, kendi imanımızı ve sorumluluğunu taşıdığımız nesli kurtarmak hedefinden de uzaklaşmaktır. Sinekleri avlamakla uğraşmaya gerek yoktur, biz kendi tedbirimizi alırız.

Açık ve sarih olarak cevaplarımızı karşılayacak birkaç ayeti tefekkür edebiliriz. Bunların ilki Hicr suresinin 9. ayetidir.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

“Zikri biz indirdik ve onu biz koruyacağız.”

Zikir neticede Kur’an’dır, Kur’an’ımızın isimlerinden biridir.

Bu ayeti biz okuyup ileri sürdüğümüz gibi yukarıda sözünü ettiğimiz projeyi yürütenler de okumakta, ileri sürmekte ve Allah’ın zikri indirip koruduğunu ama sünneti koruyacağını buyurmadığını söylemektedirler. Dolayısıyla onların iddiasında sünnet korunmamış olduğu gibi bir buçuk asır sonra yazılmaya başlanmış, içine de yabancı sözler karışmıştır –fakat Kur’an’a hiçbir şey karışmayacağına dair ayetin taahhüdü olduğuna göre Kur’an bunun dışındadır.

Kur’an’a imanı samimiyetle taşıyanın da proje gereği Kur’ancılık edenin de kabulünde olan bu ayette, konunun proje yönüyle ilgilenmemiz gerekmez. Biz ayeti, imanımızı tazelemek için okuyor ve anlamaya çalışıyor olmalıyız.

İkinci misali, Nahl suresinin 44. ayetini ele alalım:

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ

“Zikri sana biz indirdik; insanlara kendilerine indirilene açıklayasın diye.”

Peygamber aleyhisselamın en önemli vazifelerinden birinin insanlara indirilen Kur’an’ın açıklanması olduğunu öğreniyoruz. Ortadaki Kur’an’ın bir kendisi, bir de açıklaması var. Öyleyse Kur’an başka, açıklaması başka bir husus. Burada da Kıyamet suresinin 18-19. ayetlerini üçüncü olarak hatırlamalıyız:

فَإِذَا قَرَأْتَ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ

“Biz sana Kur’an okuduğumuzda ona tâbi ol. Kur’an’ı beyan etmek de bizim görevimizdir.”

Allah Teâlâ böyle buyuruyor. İlk ayette indiren ve koruyan olduğunu, ikincide Kur’an’ın beyan (açıklama) görevini Peygamber aleyhisselama verdiğini, üçüncüde ise açıklama görevinin kendisi üzerinde olduğunu buyuruyor Rabbimiz. Allah, Kur’an’ı da Kur’an’ın beyanını da üstüne alıyor, Peygamber’e ise açıklama yapmasını buyuruyor.

Peki, Peygamber aleyhisselam bu beyanı nasıl yapacaktır? Şöyle: “Kur’an’ı beyan etmek de bizim görevimizdir.” Kalbine ilham vererek veya diline söyleterek. Böylece sünneti de Allah’ın korumakta olduğunun belgesi bizzat Kur’an olmaktadır. Allah Teâlâ indirdiği Kur’an’ı koruyacağını buyurduğu gibi Kur’an’ın beyanını da koruyacağını diğer ayette haber vermektedir.

Dördüncü merhalede göreceğimiz Necm suresinin 3-4. ayetlerinde ise bir başka boyut gösteriliyor:

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ

“Peygamber sizinle arzusuna göre konuşmuyor. Onu biz konuşturuyoruz.”

Böylece mümin insan net bir şekilde anlıyor ki Allah Teâlâ, Kur’an’ını koruduğu gibi Peygamber’inin sünnetini de korumaktadır, koruyacaktır, korur. Ve Buharî, Müslim, Riyazu’s-Salihin de onun koruması

altındadır. Şayet Buharî, Müslim, Ebu Davud ve İbni Mace'deki sahih hadisler koruma altında değilse bundan Allah'ın, Peygamberi'ne bir görev verdiği ama görevini korumadığının söylenebilmesi gibi bir sakınca ortaya çıkar.

Bu ilk kısımdaki izahattan anlıyoruz ki Kur'an'ın beyanına ihtiyaç vardır, muhakkaktır.

Bakara suresinin 231. ayet-i kerimesinde mevzumuzla bağlantılı başka bir noktaya işaret ediliyor:

وَأَذْكُرُوا لِلَّهِ نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ لِيُعْظَمَ بِهِ وَأَنْقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

“Allah'ın nimetlerini hatırlayın. Bir de size indirdiği kitabı ve hikmeti hatırlayın. Bilin ki Allah her şeyi bilmektedir.”

Rabbimizin kitabı bin dört yüz seneden beri elimizdedir. Peki, öyleyse hikmet nerededir? İndirildiği haber verilen hikmet nerededir? Ashab-ı kiram mı kaybetmiştir onu? Herhangi bir tarihî eserde de kayıp mı edilmiştir?

Hikmet, bir işi yerli yerinde yapmak manasına gelir. ‘Çok hikmetli bir söz söyledin’ demek, yerli yerinde söz söylendiği anlamına gelir. Ayette buyrulan “indirilmiş kitap ve hikmet” de kitaptaki ayetleri yerli yerine oturtup pratiğiyle açıklayan Peygamber aleyhisselamın sözleri anlamındadır. Zira başka bir ihtimali düşündüğümüzde ‘hikmet’ denen şeyin ne olduğunu bilemeyiz; bin dört yüz seneden beri ortalarda olmayan bir şeydir.

Hikmet, Peygamber aleyhisselamın hangi namazın ne zaman ve nasıl kılınacağını yerli yerinde açıkladığı hadisleridir. Bu hikmetli sözlere topluca bakıldığında adına sünnet denilen sistem görülür. Madem bu sistem kitabı yerli yerinde açıklamaktadır, öyleyse sünnet kaldırıldığında Kur'an-ı Kerim'in yerli yerine oturmuşluğu da tarumar edilir.

Sünnete gösterilen olumsuz tavrın bir projenin ürünü olup olmadığını sormaktan, işte bu sebeple imtina edememekteyiz.

Fakat karşı tavırdakilerin ayetteki ‘hikmet’ kelimesini açıklamak için kullandıkları itiraz, ayetin insanların hikmetli konuşmaları ve felsefe üretmelerini kastettiğidir. Yani Allah meğer hikmet olarak feylesof efendilere işaret etmiştir. Peygamber aleyhisselamdan on dört asır sonra gelen birinin oryantalistlerin sulu kafalarından aldığı ve Allah'ın şeriatına çelişkilerle dolu dersler hikmetli olabiliyor ama Arş'ı, Levh-i Mahfuz'u, miracı görmüş olan Peygamber aleyhisselamın sözleri olamıyor mu?

Peygamber aleyhisselatu vesselam konuştuğu zaman hikmetli sözler söyler. Zira Kur'an-ı Kerim ancak hikmetli sözlerle hayata pratik olarak aktarılabilen bir kitaptır.

Nisa suresinin 113. ayetinde de “kitap ve hikmet” indirildiği, yukarıda mealini verdiğimiz Bakara suresinin 231. ayet-i kerimesindeki gibi aynen zikredilmektedir. Lâkin burada geçen ifadenin kesinlikle ‘hikmetli bir kitap’ olmadığını da oluşabilecek muhtemel soru işaretlerini giderebilmek için ihtiyaten hatırlatalım; ‘hikmetli bir kitap’ değil, ‘kitap ve hikmet’ denmektedir. Yani hikmet, kitaptan ayrı bir şey olarak geçmektedir.

Ahzab suresinin 34. ayetinde daha da açık şekilde ifadeler vardır:

وَأَذْكُرْنَ مَا يُتْلَى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ

“Ey Peygamber kadınları, evinizde okunan Allah'ın ayetlerini ve hikmeti hatırlayın.”

Peygamber aleyhisselamın evinde konuşulanlar ya Allah'ın ayetleri ya da hadislerdir. Bu durumda Allah'ın Peygamberi'nin sözlerini ya hikmetsiz ve boş olarak niteleyeceğiz -maazallah- ya da hikmetli

sözler olarak niteleyeceğiz. İkinci durum için de Allah Teâlâ o hikmetli sözleri kendisinin indirdiğini buyuruyor. Bu hususu anlama sürecimiz bize göstermektedir ki hikmet, İslam'ın sırrının ve anlamının keşfedildiği, Kur'an ile uyuşup onun düzeyinde ve ilahî sözler manasına gelmektedir. Böylece Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin sözleri yüzde yüz yerinde sözler olur.

Allah Teâlâ bundan başka ayetlerinde "Allah'a itaat edin" buyurduktan hemen sonra "Peygamber'e itaat edin" de buyurmaktadır. Allah'a itaatimiz Kur'an ile sağlanmış olurken Peygamber'e itaatimiz nasıl olacaktır? Elbette kapısına varıp buyruklarını sormakla. Onun vefatından sonra ise ayetin "Allah'a itaat edin" kısmını gerçekleştirebilecek ama "Peygamber'e itaat edin" kısmını gerçekleştiremeyecek miyiz? Yani Resûlullah yaşıyorken gelen nesiller ondan nasiplenecek ama sonra gelenlerin nasibi olmayacak mı? Peygamberimizin yirmi üç sene süren pratik gösterme zamanı olacak ve sonra yürürlükten kalkmış mı olacaktır?

Kur'an-ı Kerim bütün Müslümanlar'a sıkıştıklarında Peygamber'e başvurmalarını buyurmuştur. Ashab-ı kiram bu buyruğa uymuş ve sözgelimi tarla anlaşmazlıklarında hemen Resûlullah'a müracaat etmeyi bilişlerdir. Peki, biz kime başvuracağız öyleyse? Bizim bu buyruktan payımız yok mudur?

Hâşâ. Tabii ki sonra gelenler de Peygamber aleyhisselama itaat edeceklerdir, sözleri ve sünneti aracılığıyla. Allah'a da Kur'an'ıyla itaat ettiğimiz gibi. Ashab-ı kiram ile aynı cennete gireceğimize göre aynı iman ve Müslümanlık paydasında buluşmamız gerekir.

Netice olarak üç temel kuralı imanımız olması bakımından ortaya koymamız gerekir:

1- Sünnet de Kur'an gibi vahiydir. Kur'an'a ne kadar itiraz edilebilirse sünnete itirazın payı da odur. Aksi takdirde Kur'an'ın içinde çelişkiden söz edebilmek mümkün hâle gelir. Zaten ömrü olanlar göreceklerdir ama dileriz ki Rabbimiz dillerini kurutur da söyleyemezler, şimdi "Kur'an yeter" sloganını benimseyenlerin çok geçmeden "Kur'an'a ne gerek, zaten içinde bir sürü hata var" dedikleri ibretle müşahede edilecektir. Çünkü ucundan tutup koparmaya çalıştıkları sünnetin aslının nereye vardığını onlar da gayet iyi bilmektedirler. Asıl gaye Kur'an'ı susturmaktır.

2- Allah Teâlâ, Kur'an'ı koruduğu gibi sünneti de korumuştur ve bu onun taahhüdü altındadır. Bu Allah'ın üzerindeki görevdir, kulların istemesiyle başarıya ulaşacak değildir. Öyle olsa Musa aleyhisselamin sünneti korunabilirdi ya da İsa aleyhisselamin elli tane bile olsa hadisi günümüze ulaşabilirdi. Allah murat etmemiş, bunlar olmamıştır. Ama Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin sünnetini korumayı murat etmiştir. Koruduğu için de şu an elimizdedir, sünnet ile yaşamaktayızdır.

3- Sünnet ile amel etmek de Kur'an ile amel etmek gibi zorunludur. Eğer hayatımızdan Müslümanlığın temel ölçülerini kaldıracaksak sünnete gerçekten de ihtiyacımız yoktur. Kur'an'ı bir teori kitabı veya felsefe kaynağı gibi görecekse insanlar, sünnete hakikaten ihtiyaç kalmaz. 'İslam filozofu' denen kimseler o zaman Kur'an'la ömür çürütebilirler. Fakat gaye tuvalete girmekten ziraata, siyasetten ticarete kadar hayatın tamamında Müslümanca yaşama arzusuyorsa bu ancak sünnetin ve hadisin gösterdiği şekilde mümkündür.

Sünneti devreden çıkardığımızda namaz kılmak bile mümkün değildir. Kur'an-ı Kerim namazların kaç vakit olduğunu, rükûnun-secdenin nasıl yapılacağını, tahiyata nasıl oturulacağını, selamın nasıl verileceğini dahi izah etmemektedir. Bu örnekle ele alındığında anlaşılır ki namazsız bir din meydana getirebilmek için de ihtiyaç, sünnetsiz dindir.

Haçlı sürüleri Müslümanlar'a "İslam'ı bırakın" diyemiyorlar, Müslümanlar bırakmıyor. Camileri samanlığa dönüştürdüklerinde Müslümanlar yine namazı bırakmadı. Ezanlar susturulduğunda da Müslümanlar namaza bağlıydılar. Ama namazı içten bitirilmiş, kendi Hıristiyanlıklarına benzetilmiş bir İslam anlayışını bizzat müminlere uygulatabileceklerini düşünüyorlar, namazın nasıl kılınacağını

öğreten Buharî hadisleri sulandırılırsa o zaman namaz yerine mesela servi ağacı dikmeyi iyi mümin olmanın şartı diye yerleştirebilmeleri mümkün olur.

Muhaddislerden Merûzî'nin enteresan bir cümlesini ona rahmet, bize de tefekkür vesilesi olması için burada hatırlamalıyız: "Sünnetin Kur'an'a olan ihtiyacından fazla Kur'an'ın sünnete ihtiyacı vardır."

Sünnet pratik olarak hayattayken siyaset alanında istenen her kanun çıkarılamaz. Evet, elde Kur'an olduğu sürece mesela faizin serbest olduğu iddia edilemezse de neyin faiz olduğu neyin ise ticaret kapsamında değerlendirileceği veya bu ikisinin birbirine nasıl karışmayacağı gibi başlıklar sünnetle öğrenilebilir. 'Faiz yoktur' demek Kur'an ile mümkündür fakat 'faiz nedir?' sorusunun cevaplarını Kur'an'da bulamayız. Orucun ne zaman ve ne kadar tutulacağı da yine Peygamber aleyhisselamın 'hikmet'leriyle öğrenilebilir, bizzat Allah Teâlâ'nın indirdiğini buyurduğu hikmetlerle.

Bu hakikatler ayan beyan ortadayken mürekkep yalamış nice büyük insanlar bile neden sünnetin karşısında durabilmektedirler peki? El-cevap: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem mübarek şahsiyeti, mucizeleri çok daha açık hakikatlerdi ve Mekke-Medine devirlerinde güneş gibi parlamaktaydı, ona 'Muhammedü'l-emin' deniyordu. Mirac'a gittiğini de gördüler.

Öyleyse neden karşı çıkıyorlardı?

Efendimiz aleyhisselama o gün karşı çıkabilenler ondan asırlar sonra sünnetine pek tabii karşı çıkacaklardır. Kış ile yazın aynı coğrafyada bulunduğu bir dünyada müminlerin iyi ve kötüyü kendi gözleriyle görmeleri gerektiği ve Allah'ın kötüyü yeryüzünden hiçbir zaman tamamıyla silmeyeceği hakikatleriyle birlikte düşündüğümüzde, sekülerliğin alıp yürüdüğü bir zamanda bu tür fitneler çıkmasının da doğal oluşunu hesaba katarsak manzara biraz daha aydınlanmış olur diye düşünüyoruz.

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.